

**Konkurs przedmiotowy z języka polskiego
dla uczniów szkół podstawowych
22 kwietnia 2023 r. – zawody III stopnia**

Informacje dla ucznia

- W teście znajdziesz zadania różnego typu. W zadaniu z czterema odpowiedziami wybierz tylko jedną z nich. W innych zdecyduj o prawdziwości zdań. Zaznacz w dowolny, ale czytelny sposób każdą wybraną odpowiedź. Jeśli się pomylisz, błąd otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.
- Rozwiązania pozostałych zadań zapisz starannie w wyznaczonych miejscach.
- Czas pracy z testem wynosi 90 minut.

Powodzenia!

Tekst I.

Fantastyka – co to takiego? Termin pochodzi od greckiego słowa *phantastikon* i oznacza na ogół zjawiska będące wytworami fantazji. W literaturze określa pewien typ twórczości budujący świat przedstawiony w swoisty sposób. W znaczeniu potocznym za fantastykę uważa się wszystkie zjawiska niezwykle, często nadprzyrodzone, niespotykane w otaczającej nas rzeczywistości. Takie rozumienie zostało przeniesione również do literatury. Nie należy jednak utożsamiać fantastyki z wszelką fikcją literacką, która stanowi właściwość świata przedstawionego polegającą na tym, że jest on tworem niedającym się zweryfikować przez porównanie z rzeczywistością zewnętrzną wobec dzieła. W związku z tym fikcyjność dotyczy zarówno utworów realistycznych, jak i fantastycznych.

Fantastyka oznacza pewien zbiór utworów przedstawiających takie składniki fikcyjnej rzeczywistości, których odpowiedników nie znajdziemy w świecie empirycznym*, pozaliterackim. Rozpoznanie fantastyki w utworze to ważna wskazówka dla odbiorcy, pewien zaprogramowany w tekście nakaz odbioru. Czytając taki utwór, nie powinno się kwestionować istnienia czarodziejów, duchów czy wątpić w cudowną moc magicznych przedmiotów. Literatura fantastyczna swoim wytworom nadaje bowiem realny byt w ramach kreowanej rzeczywistości.

Genezy fantastyki należy szukać przede wszystkim w starożytnych baśniach oraz mitach rozumianych jako wierzenie. W fantastyce baśniowej, będącej jedną z najstarszych odmian literatury fantastycznej, w świecie przedstawionym utworu elementy fantastyczne występują na równi z elementami fikcji realistycznej bez żadnych dodatkowych uzasadnień. Zdarza się, że nie powodują zakłóceń harmonii tego świata, jego wewnętrznego ładu. Nie tylko nie niszczą jego spójności, ale stanowią integralną część fabuły. O ile jednak w baśni wszystko kończy się dobrze, szczęśliwie, a świat początkowo wytracony z równowagi pod koniec utworu wraca do normy, to w literaturze fantastycznej odkształcenie świata spowodowane zjawiskiem fantastycznym na ogół ma przynajmniej w jakimś stopniu charakter trwały.

Utwory fantastyczne stanowią bardziej lub mniej udaną wizję *innego świata*, *innych światów* i właśnie z tęsknoty do nich wynika popularność fantastyki nie tylko wśród młodych odbiorców.

Oprac. na pdst. *Słownika literatury polskiej XX wieku*, pod red. J. Sławińskiego, Wrocław 1993.

.....
*empiryczny – doświadczalny, oparty na doświadczeniu

1. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do Tekstu I. (0-2)

1.	Świat przedstawiony w literaturze fantastycznej jest budowany w opozycji do utrwalonego społecznie sposobu pojmowania rzeczywistości.	P	F
2.	Fikcyjność i fantastyka w literaturze fantastycznej oznaczają to samo.	P	F
3.	Szczęśliwe zakończenia nie stanowią wyróżnika literatury fantastycznej.	P	F

2. Na podstawie Tekstu I. napisz, jakie wyzwania stawia przed czytelnikiem literatura fantastyczna. (0-1)

.....
.....
.....

3. W pierwszym akapicie tekstu pojawił się wyraz *niedającym*. Napisz, która zasada ortograficzna dotyczy łącznego zapisu partykuły *nie* w tym wyrazie. (0-1)

.....
.....

4. Wypisz oraz nazwij podmiot i orzeczenie z poniższego zdania. (0-2)

Takie rozumienie fantastyki zostało przeniesione również do literatury.

podmiot:
orzeczenie:

5. Jakim wyrazem można zastąpić słowo *swoisty*, które pojawiło się w trzecim zdaniu Tekstu I.? (0-1)

.....

6. Jaką częścią mowy jest wyraz podkreślony w poniższym fragmencie wypowiedzenia? (0-1)

(...) w literaturze fantastycznej odkształcenie świata spowodowane zjawiskiem fantastycznym ma przynajmniej w jakimś stopniu na ogół charakter trwały.

- A. imiesłowem
- B. przymiotnikiem
- C. przysłówkiem
- D. zaimkiem

Kolejne zadania są związane z lekturą *Władca Lewawu*.

7. Która z informacji dotyczących Bartka jest nieprawdziwa? (0-1)
- A. Trzyście razy uciekał z domu dziecka.
 - B. Odnalazł rodziców w odległej od Wawelu dzielnicy Krakowa.
 - C. Miał na czole znamie w kształcie gwiazdki.
 - D. Bardzo dobrze znał Wawel i jego okolice.

8. Czym od Krakowa różnił się świat, do którego trafił Bartek? Podaj trzy znaczące cechy. (0-1)

.....

.....

.....

9. Narratorem historii przedstawionej w książce *Władca Lewawu* jest (0-1)
- A. Bartek, czyli główny bohater.
 - B. pisarka, lokatorka dawnego mieszkania rodziny Bartka.
 - C. wychowawczyni z domu dziecka.
 - D. Dziesiątka.

10. Wyjaśnij, dlaczego Allianie byli słabi i niezdolni do buntu. (0-1)

.....

.....

11. Co mogło uratować życie mieszkańcom Wokarku zapadającym w sen po ukąszeniu przez Pajęczaki? (0-1)

.....

.....

12. Uzupełnij plan wydarzeń z legendy Allian mówiącej o tym, jak Nienazwany doszedł do władzy. Dopisz odpowiednie punkty w formie równoważników zdań. (0-2)

1. Przybycie staruszka o imieniu Zdów do Wokarku.
2. Skłócenie ówczesnych Mędrców i sprowokowanie ich do walki o władzę.
3.
4.
5.
6. Przedstawienie mieszkańcom Wokarku jako poddanych nowych zasad.

13. Mieszkańcy Wokarku to Allianie. Zapisz właściwą formę tego rzeczownika w narzędniku liczby pojedynczej. (0-1)

.....

14. Narrator na początku opowieści dzieli się z czytelnikami refleksją:
I niekiedy zastanawiam się, czy Wokark nie był miastem utkanym z tęsknoty i marzeń tego chłopca.

Nazwij wskazany środek stylistyczny i określ jego funkcję. (0-1)

.....
.....
.....

15. Chcesz podarować bliskiej osobie ilustrowany egzemplarz książki autorstwa Doroty Terakowskiej pt. *Władca Lewawu*. Napisz dedykację, która mogłaby się znaleźć w tej książce. Uwzględnij wybrany element jej treści. (0-3)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- [illegible]

[illegible]